

7. Сидоренко В.В. Відмежування самовільного зайняття земельної ділянки від інших порушень земельного законодавства / В.В. Сидоренко // Теорія і практика правознавства . – 2013. – Вип. 2. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/tipp_2013_2_38.pdf.
8. Цивільний кодекс України від 16.01. 2003 р. № 435–IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356.
9. Шульга А.М. Кримінально-правова охорона земель від забруднення або псування / А.М. Шульга. – Х.,2004. – С. 13.

Солдатенко А.Г.

студентка,

Науковий керівник: Підмурна Н.А.

викладач,

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАКРІПЛЕННЯ ПРАВА КОРИСТУВАННЯ ЗЕМЛЯМИ ВОДНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ

Використання земель водного фонду закріплено Конституцією України, ст. 13 якої гарантує кожному громадянину можливість користуватися природними об'єктами права власності народу, до яких відносять і землі водного фонду [1]. Більш детального відображення зазначені положення знайшли у Земельному, Водному кодексах України та інших нормативних актах.

Згідно з чинним законодавством, можливість використання земель водного фонду надається на праві власності і праві користування. Користування цими землями може бути постійним і на умовах оренди [8].

Існують певні обмеження права постійного користування землями водного фонду. Обмеження встановлюються як згідно форми власності юридичних осіб, так і цілей використання. Згідно із ч. 3 ст. 59 Земельного кодексу України (далі – ЗК), право постійного землекористування відповідними земельними ділянками надається тільки державним водогосподарським організаціям для догляду за водними об'єктами, прибережними захисними смугами, смугами відведення, береговими смугами водних шляхів, гідротехнічними спорудами тощо; державним підприємствам для розміщення та догляду за державними об'єктами портової інфраструктури; державним рибогосподарським підприємствам, установам і організаціям для ведення аквакультури [2]. Інші суб'єкти земельних правовідносин отримують земельні ділянки водного фонду лише на умовах оренди. Водний кодекс України (далі – ВК) закріплює це ж положення у ч. 2 ст. 85 [3].

Орендарями земельних ділянок водного фонду можуть бути громадяни України, іноземні юридичні і фізичні особи, підприємства, установи, організації, об'єднання громадян, релігійні організації, що зазначено у ч. 4 ст. 59 ЗК [2]. Користування водними об'єктами на умовах оренди регламентується ст. 51 ВК, яка надає перелік водних об'єктів, які заборонено

надавати у користування за договором оренди для рибогосподарських потреб, визначає механізм передачі водних об'єктів в оренду і інші особливості правочину [3].

Науковці мають неоднозначний погляд на співвідношення положень про оренду земельних ділянок водного фонду, закріплених у ЗК та ВКУ. Згідно ч. 4 ст. 59 ЗКУ, законодавець передбачає можливість оренди «водойм», а положення ст. 51 ВКУ, регламентують відносини із надання в оренду «водних об'єктів». Таким чином, надання в оренду «водойм» за ЗКУ розуміється як надання в оренду земельних ділянок, у той же час, що мається на увазі під «орендою водойм» у ВКУ чітко не визначено: для спеціального водокористування орендар повинен отримати спеціальний дозвіл, і вочевидь, оренда водойми не передбачає права використання її дна [7].

Порядок використання земель водного фонду регулюється постановою Кабінету Міністрів України від 13 травня 1996 р., відповідно до якої на користувачів цих земель покладаються певні права та обов'язки [6].

Перелік прав та обов'язків користувачів земель водного фонду залежить від встановленого правового режиму. Відповідно, користувачі, що експлуатують гідротехнічні та інші споруди водогосподарських систем, зобов'язані дотримуватися встановлених режимів їх роботи та правил експлуатації, здійснювати насадження, вживати необхідних заходів по догляду і охороні споруд міжгосподарського значення.

Законодавство закріплює право загального землекористування. За загальним правилом, воно здійснюється без спеціальних дозволів, відповідно до ч. 2 ст. 38 ЗУ «Про охорону навколишнього природного середовища» [5]. Проте, щодо земель водного фонду ч. 5 ст. 59 ЗК передбачає такий виняток: «Використання земельних ділянок водного фонду для рибальства здійснюється за згодою їх власників або за погодженням із землекористувачами».

Законодавством України встановлено обмеження господарської діяльності на землях водного фонду. Застосування правового режиму обмеженої господарської діяльності передбачається щодо використання земельних ділянок земель водного фонду, зайнятих прибережними захисними смугами, водоохоронними зонами та іншими зонами і смугами. Ці обмеження класифікуються залежно від видів водних об'єктів [8]. Так, ст. 61 ЗК України обмежує використання земельних ділянок прибережних захисних смуг уздовж річок, навколо водойм та на островах [2].

Законодавством забороняється діяльність, яка становить загрозу забруднення водних об'єктів. Окрім цього, заборонено використання самих земель для сільськогосподарського виробництва, а також для ведення садівництва й городництва, оскільки розорювання земель призводить до змін рельєфу басейну, зменшення природного рослинного світу, що може позначитися на водності водного об'єкта. Забороняється будівництво будь-яких споруд (крім гідротехнічних, гідрометричних і лінійних), у тому числі баз відпочинку, дач, гаражів і стоянок автомобілів [3].

Вищезазначені обмеження спрямовані на запобігання забрудненню і засміченню цих водних об'єктів, підтримку їх якісного стану для належного

функціонування. Згідно зі ст. 90 ВК України територія прибережної захисної смуги входить у зону санітарної охорони моря і може використовуватися лише для будівництва санаторіїв та інших лікувально-оздоровчих закладів, з обов'язковим централізованим водопостачанням і каналізацією [3].

На території водоохоронних зон забороняється: використання стійких і сильнодіючих пестицидів; влаштування кладовищ, скотомогильників, звалищ, полів фільтрації і та ін. [3].

Суворі, проте необхідні обмеження господарської діяльності встановлено щодо використання зон санітарної охорони. Обмеження спрямовані на запобігання погіршенню якості води, що використовується для водопостачання населення, лікувальних і оздоровчих потреб суспільства [3]. Закону України «Про питну воду і питне водопостачання» від 10 січня 2002 р. забороняє розміщення, будівництво, введення в дію, експлуатацію та реконструкцію підприємств, споруд та інших об'єктів, на яких не забезпечено в повному обсязі додержання всіх вимог і виконання заходів, передбачених у відповідних [4].

Порушення встановлених обмежень господарської діяльності у перелічених випадках вважається правопорушенням і тягне за собою негативні для користувачів земельних ділянок земель водного фонду наслідків, у вигляді юридичної відповідальності. Стаття 110 Водного кодексу України передбачає відповідальність, яку несуть особи, винні в порушенні режиму господарською діяльності у водоохоронних зонах і на землях водного фонду згідно з чинним законодавством [6].

Отже, регулювання права користування земельними ділянками водного фонду досить непогано законодавчо закріплене, проте не є досконалим і потребує уточнень. Законодавець дбає про збереження водних ресурсів України у належному стані, впроваджуючи низку обмежень, які є на сьогодні необхідним інструментом регулювання земельних правовідносин.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 3-4. – Ст. 27.
3. Водний кодекс України від 06.06.1995 № 213/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 24. – Ст. 189.
4. Про питну воду та питне водопостачання: Закон України від 10.01.2002 № 2918-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 16. – Ст. 112.
5. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 № 1264-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 41. – Ст. 546.
6. Про затвердження Порядку користування землями водного фонду: Постанова Кабінету Міністрів України від 13.05.1996 № 502.
7. Мірошніченко А. – Правові форми використання земель водного фонду / А. Мірошніченко // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.amm.org.ua/study-book/20-water-fund/155-water-fund-titles>.
8. Шульга М. В. – Земельне право України. М. В. Шульга, Г. В. Анісімова, Н. О. Багай, А. П. Гетьман – За ред. М. В. Шульги. К.: Юрінком Інтер, 2004. – 368 с.